

5

Världskrigets politiska problem

- a digital facsimile edition from *Project Runeberg*
<http://runeberg.org/varldskrig/0015.html>

naturprocessen. De historiska processerna modereras af den fria viljan, men förneka i stort sedt icke samma nödvändighets lag. Krigen framstå som revolutioner utan like, för att icke säga rena ofattligheter, så länge man lägger individens måttstock på dem; men det är icke med våra hjärtans oro, utan med statssystemets lidande, som krigets lidande skall mätas och vägas; alldenstund det är statssystemets behof, som framkallar dem, och icke de enskilda människornas. Inför sådana stora företeelser räcker det således icke med ett blott "antropiskt" perspektiv; historikern får höja sig till ett "planetariskt", liksom geografen till ett "telluriskt". Detta förutsätter från historikerns sida förmågan att fatta staten som något artskildt från individen, om än tillika väsenbesläktadt. Endast den som sålunda förmår frigöra sig från individualistisk fördom och trångsyn, endast han förmår få ett vetenskapligt grepp på kriget som utvecklingsinstrument. Och den ökade klarhet öfver världens gång, som han därmed vinner, blir hans ersättning för hvad han till äfventyrs får offra af illusioner.

Vi uppfatta alltså kriget som ett specificum för staterna, där de framträda klarare än eljest med sina från individernas (åtminstone skenbart) skilda behof. Härtill kommer ännu ett: kriget *talat sanning*, liksom vinet. Freden har sina konventionella kraf, den tvingar staterna att beslöja sina verkliga uppsåt och